Nr. 37. Sibiiu, Joi, 30 Martiu v. 1878. Anul XXVI.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL:
Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la:
Administraţiunea tipografiei archidiecesane, Sibiiu, strada Măcelarilo 47.
Corespondenţele sûnt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se înapoiéză.

INSERŢIUNILE:
Pentru **odată** 7 cr., — **de douĕ ori** 12 cr., — **de trei ori** 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeraţiune nóuă
la
„Telegraful român“,

carele apare de **trei** ori pe sĕptămână, deschidem pe cuartalul al doilea cu preţul cel mai moderat care se póte vedé în fruntea foiei.

Atragem atenţiunea on. domni abonaţi pe ¼ de an, al căror abonament se sfĕrşesce cu ultima Martiu, a'şi înnoi din vreme abonamentul pentru ca să nu fie espeditura silită a sista, sau a întârdia cu espedarea foiei*). Acei on. dd. cari prenumeră de nou, să nu întârdie pentru ca editura să se pótă orienta cu tipariul esemplarelor.

Banii de prenumeraţiune se trămit mai cu înlesnire prin asignaţiuni postali (Posta utalvány — Post-Anweisung). Numele prenumĕrantului, al comunei unde se află cu domiciliul, şi eventual al poştei ultime să fie scrise bine ca să se pótă cetí.

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiiu.

*) O înlesnire fórte mare în espediţiune se face prin lipirea unei fâşi de adresă dela abonamentul ultim.

Revista politică.

Pentru ca variaţiunea în ale politicei să fie cât de bogată îngrigesce diplomaţia Pe fie-care ḑi ni se presentéză situaţiunea într'alte colori. De astă dată se înmulţesc speranţele, că pacea va fi susţinută. Agonia de grigile resbelului face loc celor mai bune speranţe de pace, în capitalele monarchiei nóstre cât şi în ale altor monarchii.

Cabinetul din Petersburg care era pe ací să urḑéscă o crisă nóuă şi mai mare decât cea orientală, a fost aspru numai faţă cu România. Cu Austro-Ungaria se pórtă mai blând. Gorciakoff se escusă, că spre a puté da un rĕspuns la propunerile ce le-a dus Ignatieff de la Viena se cere timp şi póte până atunci se induplecă şi Anglia a păşí cu o programă acceptabilă în ceea ce se atinge de tratatul de la San Stefano. Va să ḑică, Rusia, carea voia mai alaltă-ieri să desarmeze un stat întreg, cere prolungirea terminului pentru rĕspunsul ce are să'l dea Austro-Ungariei şi aştéptă o programă detăiată în cestiunile întrĕ cari se află şi acele, pentru a căror grabnică, dar unilaterală deslegare, da României zor, fără de a-i pune barem o alternativă.

Procedura acésta a cabinetului din St. Petersburg pare a fi îndoplecat pe coresp. din London al ḑiariului „Nat. Ztg.“ din Berlin a recomânda Rusiei, să ia conducerea politică din mânile lui Gorciacoff şi să o încredinţeze în mânile unui bărbat de stat, care, dacă şi nu dispune de talente estraordinare politice, să 'şi scie câştiga prin iubirea de pace încrederea barbaţilor de stat englezi. „Nat. Ztg.“ adauge, că în mijlocul neplăcutei situaţiuni politice tóte privirele se îndréptă asupra contelui Şuvaloff. „Pol. Corr.“ a rectificat, după cum am veḑut în nrul trecut, scirea acésta, adaugend că Gorciacoff remâne în postul seu.

Rusia, în „interesul păcei“ merge mai departe. Ţine pe Gorciacoff la oficiul de esterne, dară nu stăruesce pe lângă rechiămarea lui I. Ghica. Ea se mulţămesce cu eftinul espedint, că în Petersburg, spune „Times“, ḑic ruşii cu emfasă, că generalul Ghica a bună samă nu a înţeles bine pe principele Gorciacoff, de óre ce cest din urmă n'a denegat nici odată discusiunea asupra cestiunei basarabice; cabinetul rusesc recunósce că cestiunea invólvă interes european; Gorciacoff înse numai nu a declarat'o acésta pe faţă.

Rusia cede faţă cu Austro-Ungaria, faţă cu Anglia şi chiar faţă cu România şi dacă cede tuturor acestora, cine să mai remână care să pericliteze pacea?

De speranţă că pacea va fi susţinută se lega speranţa cu congresul european, care tot are să se realiseze. În congres înse, în care s'ar trata tóte cestiunile pendente europene s'ar considera şi pretensiunile României şi s'ar asigura (România) contra tuturor ameninţărilor rusesci. „P. Ll.“ combină posibilitatea unui congres cu dispuseţiunea în care a părăsit Brătianu Viena şi ḑice că Brătianu a plecat mulţămit de la Viena, pentru că aci l'au asigurat că cestiunile cari ating România sûnt de interes european şi din acéstă causă să se ducă şi la Berlin pentru ca la eventualul congres să fie asigurată şi de spriginul Germaniei.

Despre misiunea ministrului Brătianu la Viena sûnt feliurite versiuni. Un sorespundent al lui „P. Ll.“ scrie in privinţa acésta din Viena: „Cumcă Austro-Ungaria se va precipita într'un resbel cu Rusia pentru ţîpetele de durere ale României, nici guvernul român nu a asceptat, de altă parte însĕ este cu totul neadevĕrat, că contele Andrássy ar fi demis pe ministru pe lângă esprimarea unei reci păreri de rĕu, că „nu póte face nimica pentru România“ şi că deocamdată l'ar îndrepta la Berlin, de órece Austro-Ungaria trebue să mérgă mână în mână cu Germania. Ministrului României, din contra — cumcă a fost la espresa dorinţă a principelui Bismarck chiămat la Berlin observ numai aşa în trécăt — guvernul din Viena i-a precisat hotărît că după părerea sa întrĕ Rusia şi România numai Europa póte decide. Posibilitatea este fórte mare că cestiunea Basarabiei crescênd să se desvólte într'o cestiune română; cestiunea română însĕ este o cestiune européná şi eminent austro-ungară.“

Brătianu a fost la Berlin. În 7 Aprilie n. a avut o convorbire lungă cu principele Bismarck; eri era să plece preste Viena la Bucuresci.

Pe lângă tóte scirile pacifice Anglia şi Rusia se pregătesc necurmat de resbel şi de sigur nici alte puteri nu vor sta cu mânile în sin. Până şi din Romania se scrie la „N. A. Ztg.“: România are acum 60,000 ómeni sub arme. De un scurt timp incóce în ministeriul de resbel este cea mai încordată activitate, a cărei scop este de a întregí materialul armatei şi de altă parte de a face posibilă o grabnică luare de posiţiune cu o trupă de 40—50,000 ómeni. Locurile de oficieri sunt şi acum după resbel, bine ocupate, mai cu samă la infanterie şi artilerie.

La ordinele directe din Constantinopole, trupele şi funcţionarii de origine osmanică din Bosnia părăsesc provincia acésta, din motivele, că Bosnia va ocupa o posiţiune escepţională în imperiu şi se va mulţiămí cu garnisóne de trupe indigene. Şi trupele din Taşlidia, Sienița şi Novibazar au primit ordinul de a şi părăsí locurile lor de garnisónă şi a se strămuta la Mitroviţa, de unde se vor instrada la Salonic.

Între indigenii din Bosnia urméză încă si acum cu înverşunare lupta între „austriaci“ şi naţionali. Cei dintâiu sûnt pentru anecsarea la Austro-Ungaria, cei din urmă la Serbia, sau dacă acesta nu s'ar puté, să se dea Bosniei administraţiune autonomă cu guvern creştin, ales de adunarea naţională. Din darea directă şi indirectă să se ia o parte pentru plătirea tributului Porţii. Limba oficială să fie cea serbéscă, iară biserica gr. or. să aibă administraţiune autonomă. — Până la aclimatisarea nouei stări de lucruri, doresc Bosniacii ca ţéra lor să fie ocupată de trupe serbesci sau de miliţie internaţională; nici de cum înse de trupe austro-unguresci.

Vice regele Egiptului a declarat, că dacă Pórta s'ar declara contra Angliei, el se va proclama independent.

FOIŢA.

Cerşitórea de pe Pont des Arts.

(Traducere din W. Hauff: *Novele*).

(Urmare.)

Baronul de Faldner se'ntórse pe la amédi, şi Iosefa'l primì cu prevenirea ei obicinuită, póte ce-va mai seriósă ca de obiceiu. Dar iute el se smulse din braţele ei. „Să nu te 'nebunesci?“ ḑise el lui Fröben, fără a mai lua în samă pe nevastă-sa. „Cu cheltueli enorme mi-am adus o maşină de vapor din Anglia, o esport pe furiş cu periculul ca totul să se prăpădéscă, tu cunosci hotăririle legilor în acéstă privinţă, când credeam a fi cu tóte în curat, când 'mi făceam socoteala cu opt-ḑeci, ba cu o sută procente, acum ea nu merge!“

„Francisc!“ strigà Iosefa îngălbinind.

„Nu merge!“ ḑise Fröben după ea. „Nu merge!“ repeţi nefericitul econom. „Încheeturile şi dinţii nu îmbucă, rótele stau locului, trebue că s'a perdut ce-va. Tu scii Iosefo că, n'am cruţat nici o cheltuială, cu bani scumpi am adus un mechanic din Mainz; i-am arĕtat desemnurile. Nimic mai uşor, ḑise cânele, şi acum, când ii pun A lângă A, B lângă B — căci tóte sûnt numerisate şi descrise, — acum nici dracul nu o póte alcătuí; o, e curat de nebunit!“

Se puseră cu toţii cam supĕraţi la masă. Baronul 'si înneca necasul pentru aşteptările sale nimicite şi pentru probabila perdere a capitalului; el beù mult vin esaltându-se la glume nepotrivite. Iosefa era şi mai palidă ca de obiceiu; ea îngrigia în tăcere de trebile ei ca stăpâna casei, şi numai Fröben putea tălmăcí încâtva simţĕmintele ei; căci ea se feria a se uita la dênsul. Bucăturile ii rĕmâneau în gât, el vedea nĕcazul desamăgirei în feţele prietenului sĕu, el vedea curagiul, hotărîrea, dar apoi şi frica, ce nu se putea ascunde, în feţele frumósei femei; une-ori i venia a crede că, numai deodată cu dênsul a năvălit nenorocirea în acéstă casă. Convorbirea abia se trăgâna pe timpul mesei, de multe ori ea stătea cu totul locului; după ce însĕ se servì desertul şi după ce la un semnal al Iosefei servitorii se depărtară, ea resuflà de vr'o câte-va ori adênc, obrajii i se înroşiră mai tare, şi ea începù:

„Ai lipsit aḑi diminéţă de la o curiósă convorbire întrĕ mine şi prietenul tĕu. Adese, precum scii, ne plângeam de lipsa de rudenii din partea mea. Acum deodată pare a'mi resărí o lumină nóuă; căci el ne aduce în casă o mulţime de rudenii şi încă tot de cei cu vaḑă“.

Faldner căuta cu o faţă uimită la prietenul sĕu, ca şi când ar fi voit a cere esplicare. Acesta în momentul d'ântâi părea cam surprins; însĕ acum era vorba să lucre cu precumpănire. El simţia în acest moment minunat'a superioritate, ce un om de lume are faţă de vulgar, aprópe brutal al unui om, ca baronul de Faldner, si cu mai mare linisce, cu o înţeléptă precumpănire a împregiurărilor i istorisì ciudata istorie cu icóna, şi cum făcuse cunoscinţă cu Don Pedro.

In contra tuturor aşteptărilor baronul în decursul istorisirei din ce în ce se făcù mai cu voie; „ah — ciudat“, erau singurele cuvinte, cari ici, colea i treceau preste buze, şi când Fröben o sfêrşì, el ḑise: „Ce e mai clar decât acésta? Donna Laura Tortosi şi Laura de Tortheim, căpitanul svițeran Tannensee şi tatăl tĕu sûnt aceleaşi persóne. Şi, bogat, ḑici prietine, este guvernorul? Cu moşii mari, neînsurat şi mai păstréză încă vechia simpatie pentru dulcinea sa din Valencia? Pe legea mea, dragă Iosefă, de aici ar puté urma încă o moştenire bogată de piastri!“

Iosefa abună samă nu se aşteptase la astfel de cuvinte; óspele cunoscù îndată că, ea mai bine ar fi voit să audă aceste vorbe fără martori; de o mare povară însĕ ea totuşi părea a se fi uşorat; póte numai din pricină că, de astă dată i ḑise cuvinte mai puţin amare, ca de altă dată, ea-i strinse mâna soţului seu şi cu óreşcare veselie adause: „Mie însumi în-tâlnirea prietenului nostru cu spaniolul acela 'mi pare a fi un ciudat joc al sorţii; da, 'mi pare chiar că, cân-

Memoriul

guvernului român către puterile garante în privinţa cederei Basarabiei de către guvernul rus.

Mai multe acte diplomatice şi chiar declarări directe şi oficiale, au arătat guvernului român proiectul guvernului imperial al Rusiei, de a revendica districtele ce pórtă numele de Basarabia română. Ca titlu de compensaţiune, Dobrogia va fi anecsată României.

Cabinetul din Bucuresci, fidel interpret al sentimentelor unanime ale naţiunei, datoresce ţĕrei şi lui însuşi de a se pronunţa în mod energic contra acestui schimb, a cărui repudiaţiune se baséză pe motivele următóre:

Rectificarea fruntarielor în Basarabia, stipulată prin tratatul de la 1856 şi înapoierea la principatul Moldaviei a unei porţiuni din vechiul seu teritoriu pe malul stâng al Dunărei, avea de scop satisfacţiunea unui îndoit interes de ordine publică européná:

1. A asigura libera navigare a unui fluviu, care formézā principala arteră comercială a Europei centrale, încredinţând paţa acestor guri unei ţĕri de o importanţă secundară, a cărei constantă deferenţă pentru intenţiunile puterilor, era sigură chiar printr'acésta.

2. A pune principatele române, graţie restituirei parţiale, a unei provincii ce le-a aparţinut din vechime, în posiţiune de a împlini după esigenţele topografiei şi necesităţile economice, misiunea ce le-a fost dată din consimţimênt şi în profitul Europei intregi.

Fericita transformare a principatelor şi prosperitatea tot-déuna crescêndă a comerciului dunărean de la 1856, mărturisesce eficacitatea disposiţiunilor concertate la acéstă epocă.

Câte-va amĕnunte vor da la lumină esactitatea acestor afirmaţiuni.

Istoria arată, că activitatea comercială a popórelor ţĕrmurene ale Dunărei s'a desfăşurat în proporţiune directă cu crescerea sau scăderea contactului lor imediat cu fluviul.

Tratatele din 1812 şi 1829 au dat Rusiei mai ântâiu teritoriul moldav de dincolo de Prut, şi apoi întréga deltă a Dunărei. Este adevĕrat că reserve esprese stipulau în favórea naţiunilor ţĕrmurene libera navigaţiune a fluviului, şi că neutralisarea ţĕrmilor vecini ai gurilor, resultau într'un mod practic din acele interdicţiuni dictate prin acele tratate. Cu tóte acestea mişcarea comerciului pe Dunărea de jos, ca lovită de amorţélă, devine timidă până la esces. Ea nu-şi reia energia espansiunii sale şi libertatea esportului seu, de cât după tratatul de la 1856.

Esamenul atentiv al influenţei, esersată prin întinderea, sau micşorarea teritoriului principatelor dunărene, nu numai asupra stărei lor economice individuale, dar încă asupra împreunărei traficului european pe Dunăre, permite de a constata bruscele fluctuaţiuni aduse prin schimbările de dominaţiune asupra ţĕrmului stâng al fluviului. Ast-fel Moldavia e căţută în cea mai tristă amorţélă în urma perderei Basarabiei la 1812, pe când la 1820 Valachia a tras din recuperarea oraşelor şi teritorielor Brăila, Giurgiu şi Turnu, cele mai preţióse avantage.

Posesiunea normală şi fără stavile a ţĕrmului stâng al fluviului de la porţile de fier până la gura sa, nu cu bucăţi de pământ de aparenţă speciósă şi de realitate precară, ci cu districtele cari dau acelei posesiuni valórea sa utilă, a avut în tot-déuna ca corolariu aprópe matematic pentru România, un elan repede şi continuu al comerciului, industriei şi culturei sale interióre.

Din contră, când teritórele ţĕrmurene au fost sustrase de la dominaţiunea lor, principatele au încercat perturbaţiuni profunde, nu mai puţin funeste proprielor lor interese, cât şi intereselor in genere ale Europei.

Ast-fel diferitele guverne române, pe rînd unul după altul, beneficiare sau victime ale modificărilor săvêrşite, au mărturisit, cea mai viuă gratitudine către puteri, când instrumentele politice sau isolate, relativ la liberarea şi integritatea solului român, asigurau prosperitatea sa, s'au simţit dureros atinşi când vedeau ciuntită o proprietate, a cărei legitimitate repausa pe dreptul istoric şi pe dreptul natural.

Ast-fel protocolul din 6 Ianuariu 1857, care reducênd bine-facerile operei de la 1856, a sustras Moldovei Delta Dunărei, spre a o anecsa imperiului otoman, a ridicat dreptele plângeri ale Românilor.

Acest protocol vătăma în mod grav interesele locale, şi mai mult nimicia efectele salutarii ale principiului logic, care 'şi propusese de a garanta neutralitatea Dunărei de jos, conferind la douĕ principate române paţa acestei guri, a comerciului european.

De atunci până astăţi România a reînoit în mod periodic reclamările sale în acéstă privinţă, şi împotrivirea persistentă a justiţiei de care s'a lovit în tot-déuna, a fost una din causele principale ale ultimelor evenimente întêmplate între principatul României şi Turcia. Rusia, căreia Valachia recunoscătóre datoresce suprimarea fortăraţelor turce de pe ţĕrmul stâng, a putut să aprecieze de la tratatul de Akerman, cari erau pentru principate condiţiunile cele mai proprice pentru esistenţă şi desvoltare, şi ce importanţă capitală presintă pentru ele libera posesiune a ţĕrmurilor Dunărei.

Acest act de echitate şi prudenţă politică, precursor al idĕilor, cari au inspirat negreşit pe semnatarele tratatului de Paris a vindeca în parte, de lăncţdirea în care zăceau principatele, de când armatele otomane se instalase a se locuí în fortăreţele române ale Dunărei, şi de când Basarabia fu deodată şi pentru prima óră smulsă de la Moldavia la 1812. Este drept de a convení, că de atuncí tratatele de la Akerman, Adrianopol şi de la Paris au îmbunătăţit în parte situaţiunea principatelor şi au însemnat succesiv pentru ele date memorabile în calea civilisaţiunei şi a progresului. România asemenea instruită prin laboriósa sa esperinţă şi prin bine-făcătórea generositate a Europei, pune un preţ eminente pentru menţinerea fruntarielor actuale, pe care le da complete şi normale restituirea deltei Dunărei.

Schimbul present oferit, va fi esenţialmente prejudiciabil principatului.

E de ajuns într'adevĕr de a esamina configuraţiunea locurilor, spre a se convinge că pierderea ţĕrmului basarabean va face penibilă şi onerósă guvernului român manţinerea Dobrogei sub dependenţa sa, pe care un larg fluviu o separă de corpul ţĕrei, şi cu care autoritatea centrală nu va avea alte comunicaţiuni, de cât mlastinele impractica bile, situate în jos de Călăraşi şi până la Brăila.

A nu descoperí de cât acéstă faţă a cestiunei, a nu consulta în afară de ori-ce altă consideraţiune a istoriei de drept şi de politică generală, de cât de interesele materiale, economice şi administrative ale ţĕrei, se învederéză, că părăsirea Basarabiei române va aduce pentru tótă România cele mai supărătóre resultate, fiind că achiziţiunea Dobrogei, nu va mai fi de la perderea ţĕrmului stâng al Dunărei, adĕvĕrata şi singura cheie a ţĕrmului corespondent de cât o încurcătură, o sarcină şi póte un pericol permanent.

Este óre adevĕrat că schimbarea dominaţiunei române pe porţiunea terminală a Dunărei va înaugura în profitul României o eră mai frumósă, dându-í paza esclusivă a gurilor fluviului, al cărei caracter de neutralitate absolută va fi din nou şi rigoros confirmată?

O favóre aşa de restrinsă, o garanţie pentru neutralisarea Dunărei, organisată în astfel de condiţiuni, nu ar fi decât ilusorie căci este învederat, că posesiunea ţĕrmului stâng între Reni şi Ismail, în partea unde ramificarea nu este încă începută, pune circulaţiunea fluviului la întréga discreţiune a ori-cărei mari puteri militare, stabilită pe acest ţĕrm.

Nu este acesta motivul sagacei circumspecţiuni, ce a determinat Europa a revizuí şi a rectifica la 1857, prima lucrare a comisiunei internaţionale, însărcinată în virtutea tratatului din 1856, de a ficsa noile limite între Moldova şi Basarabia rusă? Óre marile puteri nu au atribuit României Bolgradul şi Tabacul spre a închide ori-ce comunicaţiune cu Dunărea prin lacul Ialpuk?

Modificarea actuală proiectată şi propusă, va destituí dar România de mijlóce de acţiune riguros indispensabile, atât pentru desfăşurarea sa materială, cât şi pentru împlinirea regulată a misiunei de ordine publícă, ce i-a fost reservată.

Ar fi totuşi cel puţin imprudenţă din partea guvernului român, a devení stăpân pe gurile Dunărei şi a şi însuşí responsabilitatea paţei lor, fără a avea ca basă ţĕrmul basarabean, a cărui dominaţiune legitimă i-ar permite singur de a apĕra cu eficacitate anecsele a căror posesiune i-ar reveni.

Prevísiunea justificată prin studiul imparţial al trecutului, a unei zăboviri sigure în mişcarea comerciului dunărean, este în ochii României o ameninţare prea de temut pentru ca tóte silinţele sale să nu tindă a o risipí. A distruge sau a compromite siguranţa liberei circulaţiuni pe fluviu este a paralisa sau a împedeca desvoltarea progresivă a statului român. Datele elocinte ale statisticei şi noţiunile irecuisabile ale topografiei, concuréză a arăta dreptatea acestei aserţiuni.

Alături cu aceste argumente curat economice, se pun consideraţiuni majore de ordine politică:

Perderea Basarabiei, după sacrificiele de sânge şi de bani, în schimbul cărora România spera o mai bună recompensă, perderea Basarabiei a doua ţi după proclamarea independenţei, va produce în ţară o sguduire, a cărei urmări ar puté să devină desastróse. Aparţine Europei, aşa de îngrigită de a face stabilă o pace dorită prin voinţa şi nevoile tuturor de a înlătura pericolul unor noi tulburări în orient.

Ast-fel e aspectul cestiunii, pe care guvernul român, ţine mai cu samă să'l semnaleze bine-voitórei atenţiuni şi perspicacităţii luminate a cabinetelor europene.

Cea mai scumpă dorinţă a sa, e de a conserva loial şi de a împlini cu demnitate postul de onóre, ce i-a fost desemnat la gura marelui canal, prin care se face comerciul Europei centrale cu orientul.

Este dar o datorie imperiósă pentru cabinetul din Bucuresci, să declare puterilor, cari la 1856, au avut încredere în naţiunea română, că în noua posiţiune, creată de curênd României, prin valorósele sale sacrificii, posesiunea Basarabiei şi a Deltei dunărene, póte singură să consolideze principatul în independenţa sa. Prin acésta s'ar asigura un succes real la împlinirea misiunei ce i-a fost încredinţată de la 1856 prin prevĕdĕtórea liberalitate a Europei, de a fi paţa energică şi fidelă a liberei navigaţiuni pe Dunărea de jos.

Bucuresci, 25 Febr. (9 Martiu) 1878.

„Rom. Lib.“

---

tecele ce mamă-mea le cânta câte odată când era singură, acompaniându-se pe guitară, erau cântece spaniole. De aici se póte chiar esplica pentru ce eu n'am fost crescută în legea nóstră, de-şi, după cum sciu positiv, tatăl meu a fost de confesiunea reformată. Eu cred că, lucrul cel mai potrivit ar fi ca, prietenul nostru să scrie lui Don Pedro.

„Da, fă-mi acéstă plăcere, ţise Faldner; scrie-i bĕtrânului Don că, pre Laura lui nu o ai aflat, dar fără îndoială pre fiica ei; póte se alege ce-va din acésta trĕbă, mĕ înţelegi: cui altuia ca ţie, favorita norocului, să-şi lase el moştenire mamonul seu? Eu totdeuna am ţis, şi chiar şi contesei de Landskron i-am ţis-o, când te-am peţit: de-şi ea nu are multă avere, sau, mai bine, nici una, cu ea va întra binecuvêntarea în casa mea. Şi étă nu e acésta binecuvêntare? Cam în cât, ţiceai că preţuiesci pre bĕtrânul Spaniol?“

(V. urma.)

Corespondenţe particulare

ale „Telegrafului Român.“

Sibiiu, în 8 Aprilie n. 1878. *(Dela comitetul administrativ al comitatului Sibiiu).* Dintre objectele pertractate în şedinţa ordinară din 8 c. a comitetului administrativ comitatens însemnăm următórele ca de interes mai general.

Raportul vice-comitelui care cuprinde o dare de samă despre afacerile oficiului comitatens în luna trecută, despre starea casei, despre starea administraţiunei comunelor, despre starea sanitară la ómeni şi la vite, despre ordinul ministerial de a se infiinţa în comitatul Sibiiu ca şi în celelalte comitate mărginaşe un catastru propriu pentru vite, despre starea drumurilor şi despre starea securităţii publice, carea din urmă a fost turburată prin dóuĕ casuri de tâlhărie în Veştem şi în Brad, — după o desbatere mai îndelungată se ia spre sciinţă.

Cu privire la securitatea publică contele Schweinitz arată că, ea este greu ameninţată, după cum se vede din dese furturi de vite, şi se decide deci ca casurile de furt indigitate să se îndrume la procuror pentru a face cercetare şi a raporta apoi comitetului. Iér ce privesce îngrigirea drumurilor, vice comitele se îndrumă a reporta în şedinţa următóre despre distribuirea lucrului public pe deosebitele distanţe.

Urméză raportul proto-notarului. Din acesta însemnăm un ordin al ministrului de interne, care dispune ca, în cause de bagatele şi de moştenire, estrasele din cărţile funduare să se estradee de respectivele oficiolate fără a pretinde tacse; un alt ordin al aceluiaşi ministru, care dispune ca la denumirea pretorilor de juţi de pace sau de bagatele deodată cu arătarea făcută ministrului despre denumire să se aştérnă totdeuna si documentele celui denumit.

Raportul fiscalului se ia spre sciinţă şi se hotăresce a propune în congregaţiunea procsimă comitatensă instituirea unui substitut de fiscal.

Presidentul sedriei orfanale reportéză despre starea lucrărilor la acest oficiu în decursul pătrarului de an trecut. Din acest raport se vede că pe lânga tótă activitatea încordată, totuşi au remas 936 piese în restanţă; acésta provine cu deosebire din împregiurarea că, conform Art. d. L. XXI din 1877 agendele s'au sporit fórte mult prin îndrumarea şi a pertractărilor de moştenire la acest for. În ce privesce starea pupililor şi a tutorilor raportul nu póte aduce date esacte, căci conspectele cerute cu inteţire de repeţite ori încă nu s'au aşternut de către oficiile respective, negligente.

Acest raport se ia spre sciinţă şi se hotăresce: a propune congregaţiunei comitatense următóre înmulţirea personalului la sedria orfanală, şi a atrage atenţiunea Vice-comitelui ca, la ocuparea de posturi de notari comunali sau cercuali să stăruiască cu tótă puterea a se pune persóne cualificate în oficiu.

Raportul inspectorului de dare constată că din suma de contribuţie de 150,89 fl. prescrisă pentru încasare în 1. Martie s'au încasat numai 54,667 fl. remânênd un rest neîncasat de 95,422 fl. Aflând inspectorul de dare vina acestui nefavorabil resultat în negligenţa respectivelor organe comunale, dênsul propune ca: în sensul Art. L. XV din 1877 pretorii si resp. organele comunale să se declare de responsabile pentru încasarea dărei la timp.

Asupra acestui punct se încinge o desbatere mai lungă. Membrul Z. Boiu propune: ca comitetul administrativ, avênd în vedere sărăcirea progresivă a populaţiunei, să recomênde congregaţiunei, a face o petiţiune către Inalt. minister pentru scăderea dărilor. Acéstă propunere însă se respinge. În urmă se primesce propunerea inspectorului de dare cu amandamentul Wawreck: ca până la şedinţa următóre inspectorul de dare

BCU Cluj / Central University Library Cluj

să facă o listă esactă despre comunele remase în restanță, și cu amandamentul Schuster: ca oficiile comunale să se îndemne prin Vice-comitele, a învăța pre contribuabili, pe ce căi legale pot să dobêndéscă ușorare în cas când se află în neputință de a plătí contribuțiunea la timp

Raportulul inspectorului scolar se ia spre știință. El arată că, s'a esmis un circular către magistratele din Sibiiu și Sebeș și către toți pretorii pentru încasarea tacselor la fondul de stat de pensiune pentru învețătorii scólelor populare.

În urmă contele Schweinitz face unele propuneri, cu scop de a îmbunătăți starea economică a populațiunei comitatului; cu deosebire atrage atențiunea asupra limitațiunei numerului vitelor ce se scot la pășune în proporțiune cu pășunea esistentă, asupra delăturărei pășunatului pe ascuns, asupra introducerei de nutrire în grajd ș. a.

Operatul contelui se concrede unei comisiuni spre studiare și resp. facere de propuneri. În comisiune se designéză Bielz, Wawreck, Galyasi și propunătorul.

Cu aceste ședința se 'ncheie.

Preliminariele Tractatului de Pace.

(Urmare).

Art. XVIII. Înalta Pórtă va lua în seriósă cercetare opiniunea comisarilor puterilor mijlocitóre relativ asupra opiniunei posesiunei orașului Khotur și se îndatoresce a efectua lucrările decise la frontiera turco-persană.

Art. XIX. Despăgubirea de resbel, și pagubele causate Rusiei pe care Majestatea sa Imperatorele Rusiei reclamă și pe care înalta Pórtă se îndatoresce a restituí în următorul mod:

a) 900 milióne de ruble despăgubire de resbel (întreținerea armatei, despăgubirea de material, comenzi de resbel).

b) 400 milióne ruble despăgubire pentru pagubile ce au suferit țara de la sud, comerciul, industria și căi ferate.

c) 100 milióne ruble despăgubiri pentru invasiunea din Caucas.

d) 10 milióne ruble despăgubiri si procente pentru supușii ruși și instituțiunile din Turcia.

Suma totală 1410 milióne ruble.

Luând în considerațiune dificultățile financiare ale Turciei și în conțelegere cu dorința Mejestății sale Sultanului, Imperatorele Rusiei aderéză ca partea cea mai mare a sumei de mai sus să se compenseze prin următórele cesiuni de teritoriu:

a). Sandjacul Tulcia, adecă districtele (kazas): Kilia, Sulina, Mahmudie, Isakcea, Tulcia, Matcin Babadagh, Hirsovo Kistendje, și Medjidjie precum și insulele Deltei și insulele Serpilor. Rusia 'și reservă fiind că nu voesce a anecsa aceste localități, de a le schimba în contra unei părți a Basarabiei, de care au fost despărțită prin tratatul de la 1856, și care la sud este limitată prin valea brațului Kiliei și ambusura Stary Stambului. Chestiunea împărțirei apelor și a pescăritului se va regula în decursul unui an, după ratificațiunea tratatului de pace printr'o comisiune russo-română.

b). Ardahan, Kars, Batum, Bajazid, și teritoriul până la Saganlugh, în trăsuri generale, linia de frontieră va părăsí cóstele Mării Negre, va merge dealungul munților carii separ afluențile riurilor Hopa de acela al riului Tscharok, continuând șirul munților în sudul orasului Artwin până la riul Tscharak lângă satele Allat și Begasdst, după aceea frontiera va trece preste vêrful munților Dervenik „Gheki, Hostschezor și Beduiruin-Dagh preste coma care separă afluențele Tortum „Tschai și Tscharakh" și trece preste înălțimele de la Yali Vihim pentru a se termina lângă satul Vihine Kilissa lângă riul Tortum-tschai.

Pe aici va merge dealungul șirului muntelui „Sivri-Dagh" trecând la sud pe lângă satul Noriman iar de aici se va întórce spre Sud-Ost și va merge până la Zisvin, de unde frontiera se va întórce în spre sud până la satele Andros și Horasan trecênd Saganlucul până la satul Gilitch, man; după aceea trece linia frontierei peste cóma muntelui Chiarian Dagh și lungime în 10 Werste ajungând la sud de Hamur în defileul Murad-tschai. De aici frontiera va merge dealungul cómei Allah-dagh peste vêrful muntelui Hori și Tandurek în sud pe valea Bajazid, pentru a reveni la vechia frontieră turco-persă în sud de la lacul Kazli-Gurul.

Definitivele frontiere a părților anecsate de Rusia care sûnt indicate de charta alăturată se vor ficsa de o comisiune compusă din delegați russo-ottomani.

Acéstă comisiune la lucrările sale va ține compt de considerațiunile topografice ale localităților relativ la buna administrațiune care ar fi necesare pentru liniștea țării.

c). Teritoriile menționate în paragrafile a și b vor fi cedate Rusiei ca equivalent pentru suma de una Miliardă una sută milióne ruble.

În aceea ce privesce restul despăgubirilor cu escepțiunea acelor 10 milióne ruble ce se datoresce intereselor și instituțiunilor din Turcia adecă trei sute de milióne de ruble, modul plății a acestei sume și relativele garanții se vor stabilí prin o comună înțelegere între guvernul imperial rus și acel al Majestății sale Sultanului.

d). Acele 10 milióne ruble cari se reclam ca indemnizare pentru supușii ruși, și instituțiunile lor din Turcia vor fi plătite în proporțiune cum se vor face reclamările celor interesați, și vor fi esaminate de ambasada rusă din Constantinopole, supuíndu-le după aceea înaltei Porți. —

Ait. XX. Înalta Pórtă va lua măsuri potrivite pentru a împăca diferitele neînțelegeri care s'au ivit cu supușii ruși, 'i va despăgubi fără întârdiere aducând la îndeplinire hotărîrile ce se vor da.

Art. XXI. Locuitorii localităților care se anecséză la Rusia și cari vor voí să locuiască afară de aceste teritorii, le va fi permis a se retrage vîndênd averea lor imobiliară. Un termin de trei ani de la ratificațiunea presentului document, li se acordă spre acest finit.

După espirarea acestui termin, locuitorii cari nu au părăsit țara și nu au vêndut averea lor imobiliară vor rămâné supuși ruseşti.

Bunurile imobiliare care aparțin statului sau instituțiunilor pióse, afară de acele situate în localitățile pomenite deja, trebue ca să fie vêndute în același termin de trei ani, după modul care se va stabili de o comisiune specială ruso-turcă. Aceeași comisiune va fi însărcinată de a stabili modul după care guvernul otoman va puté retrage materialul său de resbel, munițiunile, provisiunile și altă avere a statului care s'ar afla în cetățile, orașele și localitățile ce se alipesc la Rusia, și cari în momentul actual nu sûnt ocupate de trupele ruse.

Art. XXII. Preoții, pelerinii și călugării cari călătoresc sau sălășluesc în Turcia europeană și asiatică se vor bucura de acelési drepturi și avantagii de cari se bucură clericii celor lalte naționalități străine. Dreptul de protecțiune oficială (protection oficiele) este recunoscut ambasadei imperiale ruse, precum și consulatelor, atât pentru numite persóne cât și pentru averea lor, a bunurilor instituțiunelor religióse și de binefacere, asemene și a locurilor sfinte, precum și de pe aiurea.

Călugării muntelui Atos cari sûnt de origine rusă, se vor bucura de posesiunea și drepturile lor anterióre, în acele trei mânăstiri cari le aparțin în dependențele lor, de acelési prerogative și drepturi de cari se bucură și celalalte institute religióse și mânăstiri ale muntelui Atos.

Art. XXIII. Tóte tratatele, convențiunile și angajamentele cari se rapórtă la comerciu, jurisdicțiune, și posițiune a supușilor Ruși din Turcia, și care au deja încheate și neținute în samă prin stare de resbel, dobândesc iérăși tótă puterea lor, afară de acele restricțiuni care sûnt contrare presentului act. Ambele guverne pentru tóte obligațiunile și raporturile dintre dânsele atât în privirea comercială cât și în altă priviri, reîntră iérăși în același raporturi și obligațiuni pe care le aveau înainte de declararea resboiului.

(Va urma.)

Procesul „Arborósa".

(Corespondență originală a „Tel. Rom.")

Cernăuți, ultima Faur 1878.

(Urmare.)

După acésta luă cuvêntul defensorul, Dr. Atlas, carele dice:

Domnilor Juați! Procedura-penală vě oblégă pre dvóstră, nu numai a cumpění, de a comis acusatul fapta, ci în sensul procedurei-penale austriace, încă să și spuneți, de este acusatul culpabil prin comisa faptă a fi călcat legea penală. — Acéstă datoriă a dlor vóstre, ii dă însă și defensorului dreptul, a cerceta, dacă realisarea faptei, cum ea se deslușì din tóte părțile de domnul meu colegă, se póte subsuma sub competința criteriului respectiv al legei penale. Criteriul competent pe care se radimă acusațiunea în causa de față, este §. 65. Vě poftesc deci, să-mi urmați și mie din vastul teren, pe care s'a mișcat antevorbitoriul meu și'l puturăți acompania cu consimțirea d-lor vóstre, să-mi urmați dic, pe terenul mai ângust al justiției despre care eu voiu trata; și apoi să cumpăniți și să le aplicați la verdictul d-lor vóstre. — Eu la aprețiările respectivelor criterii legale voiu cerca totodată să desavuez părerile dlui Procuror, care le susține în afacerea de față. — §. 65 dice: „De crima jignirei liniștei publice se face vinovat, cine în public, înaintea mai multor ómeni, sau prin opuri tipărite, scrieri rěspândite sau închipuiri caută să provóce la ură contra persónei Impěratului, sau contra legămêntului unității impěrației, contra formei guvernamentale sau contra guvernului statului . . . ."

La ori-ce crimă, se cere: un sub iect, o acțiune sau o făptuire a subiectului și un obiect, în contra cărui e crima îndreptată. Dar în acéstă pretensiune a legei sûnt și mai multe alte simptome, care trebue să le conțină făptuirea, dacă e ca dênsa să fie de pedepsit

Vě reflectez domnilor, că mai întâiu de tóte, în cuvintele §-lui 65: „în public, înaintea mai multor ómeni, și prin scrieri rěspândite" este esprimată o numărare taxativă a feliului și modului, cum să fiă „provocarea". Să cercetăm deci, că atât la „adresă" cât și la „telegramă" urmatau faptuirea domnilor acusați „înaintea mai multor ómeni etc." — În privința acésta préonoratul representant al procuroriatului de stat dice: că, deórece adresa și telegrama, s'au compus într'o adunare a mai multor ómeni, și că ele s'au trimis cu scopul de a se publica la Iași; respectivele simptome critice esistă. Sum silit, pe temeiul legei să contradic în mod hotărît acestei argumentări. Cuvêntul întrebuințat în lege se póte aplica mai bine numai după usul vorbirei; cu bună samă deci trebue ași considera acel us al vorbirei, dacă se ia cuvêntul și în „public" drept în contrarietate cu „în secret sau pe ascuns"; și deórece dl Procuror însuși a vorbit de o „ședință secretă", nu se póte deci dice, că acea ședință a fost publică. Presupuneți acum, domnilor Juați, mai departe, că persónele adunate sûnt cele ce au comis rěul; nu se póte însě dice, că fie-care individ e făcătoriul rěului și se străplântă așa de la unul la altul până la al cincilea; pentru că cugetarea lor a fost una și aceeași — secretă, prin urmare nu publică. Tot așa e și cu „mai mulți ómeni", cari nu pot — după sensul legei — să fie participanți — (la comiterea faptei) cari în genere nu pot să se afle in cercul făptuirei rěului.

Și acuma viu la espresiunea legei; „scrieri respândite." În actul de acusă cum și în propunerea finală se accentuéză, că adresa și telegrama ar fi scrieri și anume scrieri respândite. Acésta însă nu e așa. — Dacă reflectez, că adresa a fost îndreptată numai către ministeriul cultelor, apoi cred că prin acésta am și arătat, că adresa respectivă nu póte fi numită o scriere respândită. Cuget a puté fi de părere-mi acum respicată, pentru că am înainte-mi o resoluțiune a curții de casațiune din anul 1854, carea dice că prin însinuarea unei scrisori la o deregătorie — Behörde — nu se face respândire în sensul legei" (§-lui 65) și eu v'ași puté cita încă și mai multe astfel de resoluțiuni, precum d. e. că trimiterea unei epistole sigilate, nu póte fi tacsată de o scriere respândită. Și mai puțin deci pot eu să consider o telegramă, de o scriere respândită, căci la un oficiu telegrafic, prima datorință este secretul oficial, carele se impune amploiaților. Ar puté însă cine-va cugeta, că d. procuror e în drept, când dice: că scopul a fost aice îndreptat la o posterióră publicare. Acésta însă la adresă nu e nici cum admisibil. Încât privesce telegrama, ce e drept, ea fu publicată; însě eu vě aduc a minte dvóstre, că acela se face culpabil, care în public sau prin scrieri respândite se încércă a jigní liniscea publică, nu însě acela, ce dă o telegramă la oficiul telegrafic. Dacă telegrama respectivă se publică de adresatul, trimițătoriul ei n'are nici o vină. Vre-un moment nu esistă aice care ar permite conclusiunea, că acusații de aceea au telegrafat, pentru ca acolo telegrama lor să se publice. Ei au telegrafat spre a-și esprima condolința; dacă acolo s'a făcut capital din telegrama lor, pentru acésta nu pot fi ei nici cât de puțin responsabili nefiind scopul lor, promulgarea telegramei.

(Va urma).

Varietăți.

* (Parte). Repausarea prof. Dr. I. Lăpědat s'a anunțat din partea familiei sale în următoriul mod:

Dr. **Ion Lăpědat** Profesor în Gimnasiul rom. gr. or. de aici, redactor al „Albinei Carpaților", membru al Comunității etc. după lungă suferință împărtășit cu sfintele taine a părăsit viață pământéscă astădi in 25 Martie st. v. la órele 9 a. p. în etate de 33 de ani.

Acéstă scire fórte tristă o aduce la cunoscința amicilor și cunoscuților neconsolata soție Amalia n. Circa, micii orfani gemeni Ion și Alexandru, părinții Alexandru și Ana Lăpědat, frații Ion și Nicolae, sócră Maria Circa, cumnații Ion și Nicolae Circa.

Rěmășițele pământesci se vor ridica din locuința defunctului strada Scheilor Nr. 134 și se vor îmormênta luni în 27 Martie st. v. la órele 3 d. p. în cimiteriul cel nou din Groaveri. —

Brașov, 25 Martie (6 April) 1878.

* (Convocare). Onorabilii membri ai asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român din despărțemêntul III (Sibiiu) sûnt cu onóre învitați, a se întruní în adunare estraordinară la 9/21 Aprilie după amédi la 4 óre în sala asociațiunei tranne din strada Cisnădiei Nr. 7 în Sibiiu pentru alegerea de Director în locul celui demisionat și completarea subcomitetului despărțemêntului. Sibiiu în 26 Martie 1878. Din însărcinarea Comitetului central al asociațiunei.

Ioan Popescu,
membru al subcomitetului.

* (Spesele resboiului ruso-turcesc.) Fóia „Petersburger Börsen-Zeitung" scrie despre acéstă témă următórele: „De la 12 Aprilie 1877, diua declarărei resboiului, până la 4

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Martie 1878, ḑiua încheerei tractatului de pace, a trecut 10 luni 22 ḑile sau 322 ḑile. Dar deja cu cinci luni înainte de aceea cea mai mare parte a armatei a fost mobilisată. Aceste 16 luni ne au costat pre noi jertfe enorme. În Noemvrie 1876 s'au efectuit trei împrumuturi interne de 350 milióne ruble şi un împrumut estern de 125 milióne ruble. Afară de aceste s'au mai anticipat din banca statului 285 milióne ruble.

Cu totul s'au spesat pentru pregătirea şi partare resboiului 800 milióne ruble. Presupunênd, că pentru transportarea trupelor în patrie mai sûnt de lipsă încă 50 milióne ruble, suma tutoror speselor pentru resboiu se urcă la 850 milióne ruble. Amortisarea şi cametele acestui capital sûnt 45 milióne ruble pe an. De órece după bugetul anului 1877 spesele datoriei de stat sûnt 108¼ milion ruble, resultă că resboiul ne a îndoit suma datoriei de stat.

* (Invitare de prenumĕraţiune). Se află sub tipariu şi în curênd se va espeda onoraţilor prenumĕranţi opul: *„Manual asupra procedurei în causele mai menunte procesuali civile“* (Art. de lege XXII: 1877) scris pre séma poporului român, în specie pentru judecătoriele comunale.

Cu prima ḑi a lunei lui Martie a întrat în viéţă articulul de lege XXII: 1877, prin carele cause mai menunte procesuali şi apoi şi unele cause de natură mai urgente s'au îndrumat în parte la judecătorii de pace, în parte la judecătoriele comunale.

Scopul pre carele voesce a-l ajunge nóua lege este: ca aceste procese să se finéscă mai iute şi să coste mai puţin.

Ca înse privaţii să se pótă folosí de favorurile acestei legi, e de neîncungiurată necesitate, să o cunóscă cât de bine; atât de bine cât fie-cine să pótă fi şi advocat în causa sa propriă.

Apoi fiind că legea, din causele menunte procesuali (cause bagatele) numai unele le îndruméză la judii cunoscători de legi, la judii de pace, iéră altele le susţine competenţiei judecătorielor comunale, unde nu judecă cunoscători de legi: este şi pentru membrii judecătorielor comunale de neapărata trebuinţă, să şi căştige cunoscinţa teoretică şi practică a legei.

În opul de sus voiesc a da în mâna poporului român un manual, cu a cărui ajutoriu să scie singuraticii, iér în specie membrii judecătorielor comunale, aplica legea în pracsă. Spre ajungerea scopului, nu numai am esplicat legea, ci am întreţesut în comentariu şi dispositiuni din alte legi şi formularie de suplici, protocóle şi deosebite resoluţiuni scl. Preţul prenumĕraţiunei este: 80 cr. v. a.

Iosif Popu,
jude cerc. regesc.

PARTEA SCIENTIFICĂ şi LITERARA.

Caracterul confesional al scólelor.

(Reprivire istorică).
(Urmare).

După ce încetă a mai funcţiona regimul absolutistic şi în atmosfera politică a patriei nóstre începù cu a. 1860 a resufla un aer mai liber —, ce tindea spre constituţionalism, marele nostru archiereu Andreiu precum trebile bisericesci aşa şi cele scolare începù a le aşeḑa pe o basă mai lată şi mai sigură. El de nou supuse causa scolară deliberării sinodului, adecă representanţiei clerului şi a poporului credincios. Sinodul din a. 1860 a fost un preambul la lucrările pe terenul scolar ce se continuară în anii următori. Un avênt însemnat s'a dat înveţămêntului în a. 1862 prin întroducerea conferinţelor învĕţătoresci. Prin aceste conferinţe, întrodusĕ pentru ântâia óră, pentru învĕţătorii nostri, se adusĕ statul învĕţătoresc la cunoscinţa de sine şi de misiunea sa. Conferinţele acestea s'au susţinut până astăḑi de învĕţătorii scólelor nóstre confesionale.

În dieta ţerii din anii 1863 şi 1864, ţinută în Sibiiu, lucrul ce preocupa mai mult pre capul bisericii nóstre era a asigura egala îndreptăţire a naţiunii române şi a bisericii sale.

Şi fiind-că scia prea bine, cât valoréză pe lângă biserică instrucţiunea şi scóla, causa acestora nu o despărţì de mama lor — de biserică.

Prin art. de lege diet. I § 2 din 1863. se asigura bisericii dreptul de suprainspecţiune asupra scólelor.

În sinodul din a. 1864 sĕ întroduce în biserica gr. or. din Ardél în mod provisoric, constituţionalismul, şî sistemul sinodal. Cu tot dreptul sĕ astéptă acum, ca causa învĕţămêntului să înnaintéze cu paşi mai repeḑi!

Aci este locul a atinge şi un conflict al Episcopului, de aci înainte Metropolitului Andreiu cu consilieriul guvernului c. reg. de scóle Dr. Pavel Vasici, care ca referent representa în guvernul ţerii scólele nóstre. Casul acesta cu atât 'l aflăm mai vrednic de amintit, cu cât pre amêndoi acesti bărbaţi i lega o amiciţiă vechie, care, precum am atins mai sus, mult a contribuit la promovarea scólelor nostre în timpul absolutismului.

În a. 1864 acelaşi consilier de scóle c. reg. pentru confesiunea nóstră, care mai nainte trăisĕ în cea mai bună armonie cu Inspectorul suprem al scólelor nóstre confesionale, incondeéză starea scólelor nóstre la guvernul ţerii în colorile cele mai negre plângêndu-se tot-de-odată, că el nu este destul de considerat în afacerile învĕţămêntului nostru confesional. Unii bărbaţi ai nostri, cari atunci erau mai aprópe de cârma bisericéscă póte că vor fi sciind şi cunoscênd şi motivele şi şi motivele motivelor pentru cari Dl Dr. Vasici a păşit atât de otărît în contra confesionalismului scólelor nóstre. Noi ne mărginim dară a înregistra istorice faptul, că raportul nefavorabil făcut de consilierul scolar despre scólele nóstre la guvernul ţĕrii într'atâta 'l a măhnit pe Metropolitul Andreiu încât dênsul îndată ce-i venì lucrul acesta dela guvern, cu datul 16 Noemvrie 1864 Nr. 13727, scrise un circulariu lung, prin care provócă pre inspectorii districtuali ai scólelor nóstre a respunde din punct în punct despre starea scólelor — de este aşa precum a raportat Consilierul guvernului. Pe basa rapórtelor dela inspectorii districtuali, pe cari în a. 1865 inspectorul suprem le a şi tipărit în o broşură de 19 cóle, format cuart, el combate raportul Consilieriului guvernial. Acest raport general este de mare importanţă pentru cel-ce ar voí să cercetéze în ce grad au progresat scólele nóstre începênd din a. 1850—1864. Numai din o inimă rănită şi adênc măhnită, Metropolitul Şaguna póte să încépă circulariul seu din 10 Mai 1865 Nr. 337 astfel: „Ce împregiurări şi lucrări horibile şi scandalóse au referat Dl consilieriu Dr. Vasiciu Înaltului guvern al ţĕrii despre starea internă şi esternă a scólelor nóstre“ etc. etc. Şi cu adevĕrat marele Andreiu putea ḑice către amicul seu, ce ḑisese Christos către Filip: „De atâta vreme cu voi sunt şi nu m'ai cunoscut pre mine Filipe!“ Şaguna nu se mira dacă regimul, care era influinţat mai ales de iesuiţi, căuta să ne răpéscă scólele din mână, dar 'l durea şi se mira, când înşişi ómenii sei nu-i pătrundeau intenţiunile şi prevederile sale.

(Va urma).

Bibliografie.

Acum când primăvara a sosit şi cu ea trebuinţa de a reîncepe întocmirea grădinilor şi în deosebi cultura pomilor, acest ram economic atât de bănos şi frumos, subscrisa tipografie se simte îndemnată a atrage luarea aminte cu deosebire a învĕţătorilor populari asupra „Pomăritului“ întocmit de domnul D. Comşa profesor de agricultură la Seminariul Andreian. Acésta este singura carte românéscă menită a serví drept povaţă la întocmirea şi cultura grădinilor scolare. Cultura pomilor este tractată pe larg şi scrisă într'o limbă cât mai populară. Aşa precum este compusă acéstă carte, ea mai póte fi întrebuinţată în institutele agricole şi pedagogice, în seminare şi în scólele sătesci.

POMĂRITUL
întocmit
cu deosebită privire
la
GRĂDINA SCOLARĂ
de
D. Comşa
Cu numeróse ilustraţiuni intercalate în tecst
Sibiiu 1877.

Cuprinsul:

Partea întĕia. **Prăsirea pomilor.**

Capitul I. PRĂSIREA POMILOR DIN SEMÊNŢĂ: Noţiuni generale — Semênţa — Scóla de sĕmênat — Scóla provisorică — Pregătirea pomişorilor.

Capitul II. PRĂSIREA POMILOR DIN SADE BUTAŞI ŞI PUI SAU VLĂSTĂRI: Sadele — Butaşi — Puii sau vlăstările.

Capitul III. SCÓLA DE ALTOIT: Posiţiunea — Pământul — Îngrădirea — Rigolarea — Împărţirea — Distanţa altoilor — Transplântarea.

Capitul IV. ALTOIREA: Noţiuni generale — Surceii nobili — Pădureţii de altoit — Uneltele de altoit — Legăturile de altoit — Céra şi reşina de altoit — Altoirea în despicătură — Copularea — Semicopularea — Altoirea laterală — Altoirea în cóje — Ocularea — Timpul altoirei — Tractarea altoilor în vara dintâi.

Capitul V. CULTURA ALTOILOR: Noţiuni generale — Croirea trunchiului drupiferilor şi nuciferilor — Croirea corónei — Tractarea pământului în scóla de altoit — Scóterea şi păstrarea altoilor — Pachetarea altoilor şi surceilor nobili.

Capitul VI. POMII PITICI ŞI CULTURA LOR: Piramida — Columna — Globul sau pomul rotund — Pocalul sau căldarea — Furca — Palmeta — Cordónele.

Partea a doua. **Cultura pomilor.**

Capitul VII. ALEGEREA ŞI ÎNTOCMIREA POMETULUI: Clima — Posiţiunea — Pământul — Localităţile potrivite pentru una sau altă specie de pomi — Distanţa pomilor.

Capitul VIII. PLÂNTAREA POMILOR: Facerea gropilor — Alegerea pomilor — Pregătirea pomilor — Timpul plântărei pomilor — Plântarea însaşi — Parii şi păruitul pomilor.

Capitul IX. TRACTAREA POMILOR; Retezarea crengilor — Tractarea mai departe a corónei — Proptirea şi brezdarea pomilor — Întinerirea pomilor — Realtoirea pomilor bĕtrâni — Înlocuirea pomilor periţi — Tractarea pământului în pomet.

Capitul X. ANIMALELE STRICĂCIÓSE POMILOR, BÓLELE ŞI NEAJUNSURI. A) Animalele: Sugătórele — Paserile — Omidele — Gândacii de Maiu şi coropişniţele — Diverse alte insecte; B) Bólele: Tĕciunele — Cangrena — Curgerea de gumă şi idropica — Gălbinarea şi oftica — Mana — Iocolăcirea şi pĕtarea frunzelor — Putreḑirea lemnului — Nerodirea; C) Alte neajunsuri: Muschiul — Bureţii şi rugina — Bruma şi gerul — Secota şi ploile — Grindina, néua şi vijeliile.

Capitul XI. CULTURA DIVERSELOR SPECII DE POMI: Mĕrul — Pĕrul — Gutuiul, scorușul şi sorbul — Cireşul şi vişinul — Prunul — Persecul, caişul, migdalul şi cornul — Nucul, căstanul şi alunul Frăgarul şi smochinul — Strugurerul şi Agrişul — Smeura, murele şi măceşul — Viţa de vie

Partea a treia **Culesul, conservarea şi întrebuinţarea pómelor.**

Capitul XII. CULESUL ŞI CONSERVAREA PÓMELOR. A) Culesul: Uneltele necesare la cules — Când să se culégă? — Cum să se culégă; B) Conservarea: Localul de ernat — Mobilele localului de ernat — Pachetarea pómelor menite pentru transport.

Capitul XIII. ÎNTREBUINŢAREA PÓMELOR A) Uscarea pómelor; B) Prepararea lictarului C) Prepararea vinului de póme: Pisătórele şi pisarea — Téscurile şi tescuirea — Pivniţa — Buţile — Tractarea vinului în pivniţă; D) Prepararea rachiului, oleiului şi oţetului de póme: Rachiul — Oleiul — Oţetul.

Adaus.

I. CULTURA GARDULUI VIU: Folósele — Prăsirea păducelor — Pregătirea terenului — Plântarea păducelor — Croirea şi tractarea — Împletirea şi tractarea mai departe.

II PREPARAREA COMPOSTULUI.

„Pomăritul“ cuprinde 200 + VIII pag. 8⁰ şi se află de vândare cu preţul 1 fiorin (2½ lei n.) la:

Tipografia archidiecesană în Sibiiu.

Sciri ultime.

(După „S. d. T.-B.“)

London, 10 Aprile n. Northcote respinge în casa de jos a parlamentului englezesc afirmaţiunea, că regimul împinge spre resbel. Guvernul n'are nici cea mai mică dorinţă de a umilí pe Rusia; îndată după acésta se respinge amendamentul lui Lawson cu 319 contra 64 voturi. Mulţi liberali s'au reţinut de la votare. După ce şi-a retras şi Campbell amendementul seu adresa s'a primit unanim (adresa către regina Red.).

Petersburg, 10 Aprilie. Cabinetul a trămis în 7 l. c. puterilor o Promemoria, prin care cu multă moderaţiune respunde punct de punct la tóte objecţiunile lui Salisbury. Promemoria este însoţită de un cerculariu scurt, prin care se invită cabinetul din London aşi formula propunerile.

Bursa de Viena

din 29 Marţiu (10 Aprilie) 1878.

Metalicele 5%	61 65
Împrumutul naţ. 5% (argint)	65 50
Împrumutul de stat din 1860	111 —
Acţiuni de bancă	797 —
Acţiuni de credit	214 75
London	121 30
Argint	106 20
Galbin	5 72
Napoleon d'aur (poli)	9 71
Valuta nóuă imperială germână	59 80

Economie.

Mediaş, 4 Aprilie n. Pro hectolitră: Grâu fl. 8.80—9.20; Grâu secăreţ fl. 7.70—8; Sĕcară fl. 6.60—6.80; Ovĕs fl. 3.20—3.30; Cucuruz fl. 6.80—7; Semênţă de cânepă fl. 10; Mazere fl. —; Fasole fl. 7.50—8.50; Cartofi fl. 2.50; Fên pro 100 chilo fl. 2—; Cânepă fl. 62—64; Slănină fl. 70 pro 100 chilo; Unsóre de porc fl. 70; Sĕn de luminări fl. 40—56; Spirt pro grad 12 cr. pro chilo: carne de vită 36 cr. carne de porc 44 cr. carne de viţel 36—40 cr. Óue 7 de 10 cr.

Estras din fóia oficială „Budapesti Közlöny.“

Licitaţiuni: în 1 Maiu şi 1 Iunie imobil. lui Nicolae Ionaş în Jernĕusăsesc (tribun. Ibaşfalĕu); în 1 Maiu şi 1 Iunie imobil. lui Dimitrie Chigşa în Deva (tribunal); în 27 Maiu şi 8 Iunie imobil. dnei Alesandru Onodi în Murĕş-Oşorheiu; în 24 Maiu şi 2 Iulie imobil. lui Iosif Fal în Murĕş-Oşorheiu; în 11 Maiu şi 21 Iunie imbobil lui Ludovic Szabo în Vaia (tribun. Mureş-Oşorheiu); în 4 Maiu şi 5 Iunie imobil. lui Constantin Bastea în Lupşa; în 2 Maiu şi 3 Iunie imobil. lui Ioan Csanyi în Abrud (jud. cerc.); în 20 Aprilie şi 20 Maiu imobil. lui Nicolae şi Mariei Muntean în Veneţia-de-jos (jud. cerc. în Făgăraş); în 8 Maiu şi 8 Iunie imobil. lui Zacharie Szigyarto şi soţiei sale în Feneşul-săsesc (tribunalul Cluj).

Publicare de licitaţiune.

Comuna bisericéscă gr. or. din Rêşnov după ce şi-au primit aprobările necesari dela autorităţile mai înalte competinţi, — în ḑiua de 23 Aprilie st. v. 1878 la 10 óre a. m. va vinde prin licitaţiune verbală publică, pădurea de fag de pre muntele bisericei Baiu sau Dihamu aflătoriu în România districtul Prahova.

Condiţiunile de licitare precum şi alte esplicări se pot căpăta şi respective vedea în scóla română de aici, unde se va ţinea şi licitaţiunea.

Rêşnov, în 20 Marţiu 1878.

1—3 **Comitetul parochial.**

Redactor respunḑĕtor: **Nicolau Cristea.**

Editura şi tiparul tipografiei archidiecesane.

BCU Cluj / Central University Library Cluj